

Necrologies

Durant el curs 1999-2000 l'Institut d'Estudis Catalans ha hagut de lamentar la mort dels senyors Lluís Folch, Enric Valor, Pere Ponsich, Enric Casassas i Ramon Aramon, les notes necrològiques o sessions en memòria dels quals es reproduïxen a continuació, a excepció de la del senyor Aramon, que s'inclourà en la memòria del curs següent per haver-se celebrat l'acte en el nou curs.

Lluís Folch i Camarasa

(6.2.1913 - 19.9.1999)

És bo i és signe de maduresa i civilització que una corporació com aquesta recordi els seus membres recentment traspassats.

El doctor Lluís Folch i Camarasa ens ha deixat després d'una vida viscuda amb una gran plenitud, fins a vuitanta-sis anys, fins al final amb un domini total de les seves facultats.

Correspon a les institucions on desenvolupà la seva activitat: la universitat, les societats mèdiques catalanes, de l'Estat espanyol i estrangeres, de què forma part i que presidí en més d'una ocasió, i al mateix Institut, girar-se en el moment oportú vers la seva figura, analitzar-la en les seves nombroses facetes i valorar-ne les aportacions: en el camp de la psiquiatria, especialment la psiquiatria infantil, la psicologia, la pedagogia, i en especial la pedagogia terapèutica, la neuropsiquiatria... I caldrà no oblidar la seva formidable capacitat de comunicació, que el va convertir en un professor, un conferenciant i un divulgador excel·lents. Com tampoc les seves darreres preocupacions, que difícilment s'encabeixen en el marc de les institucions sàvies existents, i que giraven sobretot al voltant de les grans possibilitats de la gent gran en les nostres societats i en les d'un futur previsible.

A mi em toca només recordar la persona: prou gran perquè pugui considerar-lo un mestre, un «major»; prou jove, sobretot d'esperit, perquè hagi pogut considerar-lo un amic i un col·laborador. Deixo a part el fet d'un cert parentesc (tenim tres nebots comuns) i la seva intervenció decisiva en l'enfocament de la vida del meu fill gran. Voldria destacar només algun aspecte de la seva personalitat.

Tot ell podria resumir-se, potser, en una obertura i una amplitud de consciència extraordinàries, acompanyades d'una capacitat d'assimilació i de síntesi també extraordinària. I aquestes característiques, que, unides a la seva figura, el presentaven com una potència humana i intel·lectual realment notable, eren utilitzades permanentment, com digué algú de Josep Pijoan, «a fi de bé». Era una olla que sempre bullia i a vegades xarbotava i feia saltar la tapadora: la seva dialèctica i la seva capacitat d'argumentació eren contundents, però (era un home «a fi de bé») mai agressives; mai no feia mal o no feia més mal, en tot cas, que el que ha de fer el metge que guareix. Allà on fos, la seva presència es feia notar, però aquell pare gegantàs no feia por. Al revés, donava seguretat.

Seguretat pels seus judicis, que acostumaven a fer diana amb gran precisió: «Els sords són més difícils que els cecs», em va etzibar contundentment quan vaig dir-li, fa més de quaranta anys, que agafava un noi sord a l'escola. I va continuar amb una lliçó improvisada i convincent que em va servir moltíssim. S'implicava, sempre a fi de bé, en tot allò que feia. No deia mai, per exemple: «D'aquest noi no en fareu res», i sempre, absolutament sempre, cercava els camins alternatius o palliatius. I seguretat per la seva simple presència: «Què diu en Folch?» i «Ja ha arribat en Folch?» eren preguntes habituals que es podien sentir en sessions i congressos sempre que sorgia algun tema difícil o vidriós.

Sempre amb les antenes esteses, amb la seva gran vitalitat, la paraula convincent i l'argumentació ben travada, la bondat i fins la bonhomia que podríem considerar congènites, havia esdevingut un dels homes de consell més preuats de casa nostra. Obert a tot i mirant sempre endavant, els membres de la Secció el deven recordar, als seus vuitanta anys i escaig, prenent notes de les intervencions dels companys. I, com tots els savis autèntics, gastava una punta d'ironia, amb prou feines perceptible de vegades, amb la qual venir a dir-nos que, sabent que sabia molt, sabia que sabia poc.

La partida d'un home com el doctor Folch deixa un buit. Un buit personal a tots els qui l'havíem conegut, tractat i estimat. I un buit cultural que es fa certament difícil d'omplir, almenys a curt o mitjà termini. Però al mateix temps podem començar d'adonar-nos del lloc que ocupa i ocuparà ja per sempre en el gran tapís de la vida cultural de Catalunya.

Voldria acabar amb una nota optimista d'aquest punt de vista: el doctor Folch és la segona anella d'una família que ja fa quatre generacions (dues en plena activitat) que

treballa en el món de la protecció de menors, de les anomalies i la terapèutica de la infància, de la psiquiatria, de la psicologia, de la pedagogia, de l'ensenyament ras i curt. Si el seu pare, autèntic creador de la protecció de menors i de l'estudi de les anomalies de la infància a casa nostra, hagué d'ésser com tots els Folch i Torres un autodidacte, ell, el nostre doctor Folch, va poder gaudir ja, als anys trenta, d'alguns excel·lents professors a la Facultat de Medicina d'aquella Universitat Autònoma malauradament massa breu. I els seus fills i néts, superades les dificultats no pas petites de la postguerra, han mantingut dempeus la tradició familiar. Quatre generacions, en el nostre país, és molt. El doctor Lluís Folch va recollir una herència: la va treballar eficientment i la va millorar. I l'ha traspassada: estiguem-ne contents.

JORDI GALÍ

President de la Societat Catalana de Pedagogia

Enric Valor i Vives

(1911 - 13.1.2000)

I n una societat com la catalana dels nostres dies, en la qual les tensions que se susciten entorn del cavall de batalla de la llengua marquen els bioritmes socials, fenòmens com el cas Valor hi constitueixen una fita de magnitud considerable. Pel que fa en concret al País Valencià, la desaparició d'Enric Valor (esdevinguda a València el propassat 13 de gener) ha significat l'extinció definitiva de l'estirp dels patriarques gramàtics (Carles Salvador, Manuel Sanchis Guarnier i el malaguanyat mestre de Castalla) que van assumir el compromís noble de conduir l'ordenament de l'idioma en aquella parcel·la atzarosa de la catalanitat dels nostres dies.

Fou un home de tarannà metòdic, que va suplir llacunes en la seva formació intel·lectual —circumstàncies familiars no li permeteren d'accedir a la formació universitària— mitjançant l'esforç continu i l'afecció al rigor. I alhora fou un perfeccionista irreductible. Per poc que resseguim la seva obra, hi trobarem que, en cada edició, en cada